

"תפסת מרובה לא תפסת", שאול אריאלי, הוצאת כרמל

הספר "תפסת מרובה לא תפסת" מבקש לפרוש לפני הקורא ולנתח את השתלשלות האירועים המרכזיים המשריטטים את גבולותיו של הבית הלאומי היהודי בארץ ישראל. גבולותיה הנוכחיים של מדינת ישראל, שעדיין לא נחתמו, הם פרי חיכוך המתקיים זה עשרות שנים בין ובתוך שתי מערכות: האחת פנימית, ובה כל אחד מהגורמים הציונים השונים מבקש את שיווי המשקל שלו בין היקף הטריטוריה, זהות הרוב הדמוגרפי ואופי המשטר. השנייה חיצונית, ובה חברים הפלשטינים, העולם הערבי והקהילה הבינלאומית, המונעים עלידי אינטרסים שונים.

שאול אריאלי, אל"מ

במיל' (תושב רעות), ראש פרויקט הסכם הביניים בצה"ל בתקופתם של רבין, פרס ונת-ניהו וממובילי המאבק הצבאי להקמת גדר ההפרדה בתוואי ביטחוני, מלווה ומנתח בספרו את התהליך המתמשך של קביעת גבולות המדינה - מהצהרת בלפור ועד ימי תוכנית ההתנתקות. הוא מציג קשת רחבה של מחקרים וחוקרים מתחומים מגוונים, ולבסוף מוסיף גם טיפה משלו" להתווייתם של גבולות מדינת ישראל.

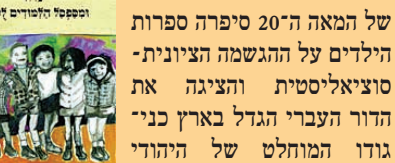

"ומספסל הלימודים לוקחנו", יעל דר, הוצאת מגנס

מהו החוט המקשר בין ספרי "חסמב"ה" לשיר הילדים התמים לכאורה "במדינת הגמדים"? כיצד יתכן ששואת יהודי אירופה מופיעה בספרי הילדים מהר יותר מבספרות למבוגרים?

בספרה בוחנת ד"ר יעל דר - מבקרת ספרי הילדים של יעל דר, הארץ, ראש החטיבה לתרבות והינוך הילד באוניברסיטת תל-אביב - מספר סוגיות מרתקות בספרות הילדים העברית בתקופה שקדמה להקמת המדינה.

עד תחילת שנות ה'40 של המאה ה'20 סיפרה ספרות הילדים על ההגשמה הציונית-סוציאליסטית והציגה את הדור העברי הגדל בארץ כנייגודו המוחלט של היהודי בגולה. במהלך מלחמת העולם השנייה, ולנוכח הידיעות על השואה המתרחשת באירופה, השתנה הסיפור לילדים באופן דרמטי.

סופרי הילדים בארץ ישראל התגייסו לספר סיפור חדש, בעל סמנים מיליטריים סטיים, שבמרכזו לחימה והקרבה של צעירים, העולים על המבוגרים ביכולותיהם הצבאיות. בד בבד מוכיחה דר כי ספרות הילדים לא התעלמה מהידיעות על חורבנה של יהדות אירופה ודווקא היתה זו שהודרה לספר את סיפור האסון, עוד בעת התרחשותו. לקראת קום המדינה מיוגה ספרות הילדים את סיפור גבורתם של צעירי היישוב ואת סיפור השואה למסכת של לקח לאומי.

הספר פורש יריעה רחבה של היצירה הספרותית לילדים ולנוער בשנות ה'40 מאת סופרים ממרכז הבמה ומשוליה ומנתח בפירוט כמה יצירות מוכוננות. בתוך כך הוא זורה אור על החברה והתרבות באותן שנים ומערער על מוסכמות בנוגע לעמדתו של היישוב לשואת יהודי אירופה.

וולט ויטמן כמשל

מייקל קנינגהם משתמש בספר זה באותם מוטיבים שהפכו את "השעות" לספר כה מוערך, והפעם עם וולט ויטמן בתפקיד וירג'יניה וולף. אולם ההקשרים המרומזים בין שלושת חלקי הספר אינם מספקים באמת את מה שדרוש כדי להפוך את "עשבי פרא" לרומן אפי רחב יריעה

"עשבי פרא", מייקל קנינגהם, מאנגלית: כרמית גיא, הוצאת כתר, 364 עמ'

העיר ניו יורק בזמנים שונים, משתמשים בעובדות היסטוריות כעוגן תקופתי, ומתרחשים בסמוך ובצלן של נקודות מפנה קריטיות, אם זו המהפכה התעשייתית ששינתה את פני האנושות, ה'11 בספטמבר הזכור לשמצה, או סוג של מלחמה או שואה גרעינית שמניעה את הסיפור השלישי.

יש לציין כי מייקל קנינגהם מספק פרוזה מהנה, מהודקת ובעלת מעוף. השורות של וולט ויטמן שהדמויות שלו מצטטות בכל אחד מהסיפורים, נושאות את האמת הפנימית שלהן. בהשראת ויטמן מנסות הדמויות לפרוץ את גבולות העולם בו הן חיות ופועלות, ולהחליף אותו בערכים של טבע, אהבה ויופי גם אם במחיר של חורבן כללי ואישי. אולם לא מדובר בעמוד השדרה המוצק בדמות יצירתה של וירג'יניה וולף שסביבה ברובה הספר "השעות", אשר הציג קשרים נכונים ואינהרנטיים בין שלושת חלקי הסיפור. "עשבי פרא", ההקשרים נוספים להיות מרומזים יותר ואינם מספקים באמת את המבנה היציב הדרוש כדי להפוך את הספר לרומן האפי רחב היריעה שהוא מכוון להיות. (במאמר מוסגר ניתן עוד לומר כי וולט ויטמן הוא ללא ספק מגדולי משורריה של אמריקה, ובכלל, אבל וירג'יניה וולף בכל זאת מסעירה יותר.)

ולוקס מבין כי זוהי רוחו של אחיו המנשבת ממנה. אם לא יעשה דבר מה, ימשוך סיימון את קתרין, וידאג שהמכונה תיקח גם אותה. לעומת הסיפור הראשון המצויץ, הסיפור השני, "מסע הצלב של הילדים", הוא שבלוני וקנינגהם מצליח לכל היותר להפיה בו כמה ניצוצות אך בלי שאר רוח אמיתי; קט היא פסיכולוגית משטרית המנסה לעצור ארגון מחתרתי המנסה לזרוע מעשי טרור בניו יורק שלאחר אירועי ה'11 בספטמבר. כאשר מתגלה שמדובר בכנופיית ילדים המאיימים להביא חורבן על העולם, והכל בשם האהבה כמובן, עליה להחליט: האם לבחור בעבודתה, בסימון - החבר העשיר שלה, או לנסות להציל את לוק, ילד פגוע ללא תקנה, אולי במחיר חייה שלה.

הסיפור השלישי, "יופי מדומה", הוא מהוקצע מאוד, מסקרן, ובו שומר קנינגהם על טונים מעודנים, אך אינו מצליח לממש עד הסוף את ההבטחה הגלומה בו. סיימון הוא אנדרואיד החי בעולם פוסט-אפוקליפטי, במה שנקרא "ניו יורק העתיקה". יחד עם קטרין, חזירית דמוית לטאה והילד לוק - הם יוצאים למסע מערבה, לחיפוש אחר חיים חדשים. הסיפורים, החולקים את אותו מרחב -

למרות שאין זה הוגן, ובדרך כלל גם לא נחוץ לבחון יצירה תוך פוילה אל יצירתו הקודמת של הכותב, אי אפשר לכתוב על ספרו החדש של מייקל קנינגהם, "עשבי פרא", מבלי להזכיר את הספר הקודם - "השעות". מצד שני, מי שאשם בהשוואה זו הוא מייקל קנינגהם עצמו, שבהר לרומן החדש שלו מוטיבים דומים לאלו שהפכו את "השעות" לספר כה מוצלח ומצליח: שלוש עלילות שונות שמתרחשות בשלוש תקופות שונות, כאשר הקו המשיק ביניהן הוא יצירתו ואישיותו של סופרת/משורר דגול. ב"השעות" זו היתה וירג'יניה וולף. ב"עשבי פרא" מדובר בוולט ויטמן.

הסיפור הראשון, "בלב המכונה", מתרחש בניו יורק בעי"צומה של המהפכה התעשייתית במאה ה'19, והוא צבוע בגווני ריאליסטיים - מחוספס עד שזה כואב. לוקס הוא ילד בן 12 שאחיו, סיימון, נגרס על ידי המכונה במפעל בו עבד. עתה מגיע תורו של לוקס לעזוב את בית הספר ולתפוס את מקומו ליד המכונה, לטפל באמו החולה, אביו הנכה, וגם, כך הוא מקווה, בקתרין - ארוסתו של אחיו המת. אולם לאט-לאט, קולה המונוטוני של המכונה במפעל הופך לקול שירה מפתה,

דפדוף ראשון

הוא גס, הוא מחוספס, הוא ממש לא פי-סי ויש לו שם של משהו שיוקרים. רב פקד קוסטס חריטוס, ראש מחלק רצח במשטרת אתונה, מסתבך עם כל העולם ואשתו (שלו) בחקירת רצח זוג אלבנים, ומראה לכל חובבי הבלשים שהיום כבר לא עושים אותם ככה

"יומן חצות", פטרוס מרקריס, מיוונית: אמיר צוקרמן, הוצאת כתר

תנאסיס שייך לאחוז הזה. הוא הלך לבית-הספר לצוערי משטרה, אבל נשר באמצע. במאמץ עילאי הוא הצליח להגיע לרב-שוטר, ושם הטיל עוגן. שום שאיפה מעבר לזה. מהיום הראשון שלו פה הוא דאג להבהיר לי היטב שהוא דפוק. ואני הערכתי את זה. כי הכנות שלו הצילה אותו מהמשימות הקשות, משמרות לילה, מחסומים, סריקות. החזקתי אותו במשרד. איזו חקירה קלה, תיוק, קשר עם המכון לרפואה משפטית, עם לשכת השר. אבל היות שאנחנו במשטרה סובלים ממחסור כרוני בכוח אדם, וכל הזמן רודפים אחרי הזנב של עצמנו, הוא כל יום דואג להוכיח לי שהוא דפוק, שאני לא אשכח, ושהוא לא ימצא את עצמו בטעות באיזו ניידת."

"כל בוקר בתשע אנחנו מסתכלים זה על זה. הוא בעמידה מול השולחן שלי, מבטו נעוץ בי, לא בדיוק בגובה העיניים אלא קצת יותר גבוה, איפשהו בין בסיס המצח לריסים. 'אני דפוק', הוא אומר לי.

הוא אומר לי את זה במבט, לא במילים. אני יושב מאחורי השולחן ומסתכל עליו ישר באישונים, לא יותר גבוה, לא יותר נמוך. כי אני הבוס שלו ויכול להסתכל לו בעיניים, הוא לא יכול. 'אני יודע שאתה דפוק', אני אומר לו.

גם לי לא יוצאת מילה מהפה, המבט שלי הוא שמדבר. את השיחה הזאת אנחנו מקיימים עשרה חודשים בשנה, אם מורידים את החודשיים שבהם כל אחד מאתנו בחופש, חמישה ימים בשבוע, שני עד שישי, בלי להגיד מילה, רק במבט. 'אני דפוק' - אני יודע שאתה דפוק. בחלקה של כל מחלקה נופל אחוז מסוים של לא יוצלחים. אי אפשר שיהיו לך רק עילויים, בהכרח תיתקע גם עם כמה סתומים.